

Ανοδικά κινείται η αγορά πρωτεϊνούχων προϊόντων και οσπρίων στην ΕΕ

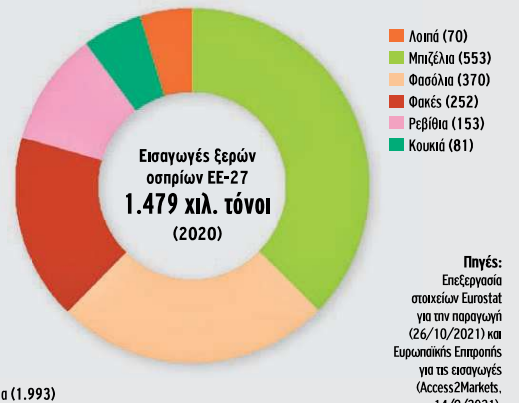
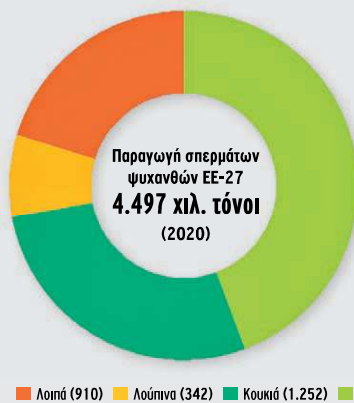
του Γιάννη Τσιφόρου

Στην ΕΕ, η παραγωγή σπερμάτων πρωτεϊνούχων ψυχανθών παρουσίασε άνοδο το 2020, εκτιμώμενη σε 4,5 εκατ. τόνους περίπου, μέγεθος αισθητά αυξημένο ως προς το προηγούμενο έτος (+12%). Τον μεγαλύτερο όγκο καταλαμβάνουν τα μπιζέλια (44% το 2020) που χρησιμοποιούνται κυρίως ως ζωοτροφή, με όγκο 2 εκατ. τόνους περίπου και ακολουθούν τα κουκιά και τα λούπινα. Σημαντική επίσης θεωρείται η παραγωγή στα λοιπά προϊόντα (9 10.000 τόνους), ο όγκος των οποίων ανέκαμψε (+22%) μετά την πτώση του 2019, όπου περιλαμβάνονται τα σπέρματα βίκου, καλλιέργεια που αναπτύσσεται κυρίως σε μεσογειακές χώρες ως ζωοτροφή, καθώς και τα όσπρια (μπιζέλια, φασόλια, φακές, ρεβίθια, κουκιά κ.ά.). Πέντε χώρες (Γαλλία, Γερμανία, Πολωνία, Ισπανία και Λιθουανία) καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής παραγωγής σπερμάτων ψυχανθών (68%), ενώ στα λοιπά προϊόντα κυριαρχούν η Ισπανία, η Πολωνία και η Ελλάδα (74%).

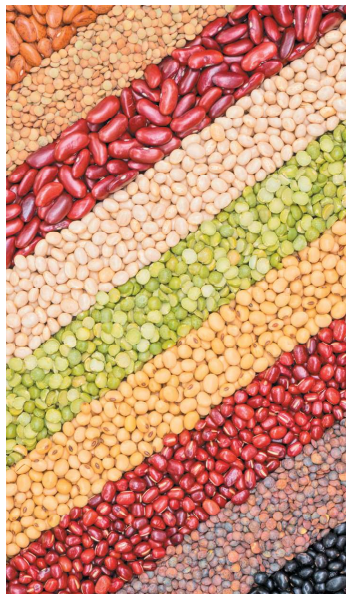
Στο επίπεδο του εξωτερικού εμπορίου, το ενδιαφέρον στις συναλλαγές συγκεντρώνεται στα ξερά όσπρια, όπου η ΕΕ παραμένει ελλειμματική, με εισαγωγές το 2020 της τάξεως του 1,48 εκατ. τόνων, αξίας 900 εκατ. ευρώ. Τα μπιζέλια, τα φασόλια, οι φακές και τα ρεβίθια καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών, με κυριότερες χώρες προέλευσης τη Ρωσία (22%), τον Καναδά (15%), την Ουκρανία (12%), την Αργεντινή (11%) και τις ΗΠΑ (10%). Οι εξαγωγές παραμένουν περιορισμένες (632.000 τόνοι, αξίας 267 εκατ. ευρώ το 2020), με αποτέλεσμα το εμπορικό ισοζύγιο των οσπρίων στην ΕΕ να παραμένει ιδιαίτερα αρνητικό ως προς τον όγκο και την αξία.

Σύμφωνα πάντως με νεότερες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2021, Autumn 2021), η παραγωγή σπερμάτων πρωτεϊνούχων καλλιεργειών και οσπρίων στην ΕΕ προβλέπεται να αυξηθεί την περίοδο 2021/2022 στο σύνολο των προϊόντων (+11%) χάρη στην αύξηση της έκτασης (+13%), με εξαίρεση τα κουκιά

Παραγωγή σπερμάτων ψυχανθών και εισαγωγές οσπρίων στην ΕΕ (2020, σε χιλ. τόνους)

Πηγές: Επεξεργασία στοιχείων Eurostat για την παραγωγή (26/10/2021) και Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις εισαγωγές (Access2Markets, 14/9/2021).

(-9%), λόγω των μειωμένων αποδόσεων μετά από μια εξαιρετικά χρονιά.

Μειώνεται η εγχώρια παραγωγή οσπρίων

Η έκταση και η εγχώρια παραγωγή καρποδοτικών οσπρίων, μέρος των οποίων χρησιμοποιείται για ανθρώπινη διατροφή, μειώθηκαν το 2020 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και υπολείπονται αισθητά των μεγεθών του 2018. Τα ρεβίθια κάλυψαν το μεγαλύτερο μέρος του όγκου με παραγωγή εκτιμώμενη σε 13.900 τόνους, σημειώνοντας οριακή μεταβολή ως προς το 2019.

Οριακή επίσης ήταν η μεταβολή στις φακές, με όγκο 10.240 τόνων, ενώ έντονη ήταν η μείωση στα κουκιά (-63%), σε συνέχεια εκείνης του 2018. Αντίθετα, σημαντική άνοδο σημείωσε η παραγωγή στα ξερά φασόλια (+27%), στον αρακά (+33%) και στη φάβα (+29%) και μικρότερη στην αραχίδα (+12%), προϊόν από το οποίο παράγονται τα αράπικα φιστίκια. Στο σύνολο των αναφερόμενων προϊόντων, η εγχώρια παραγωγή περιορίστηκε το 2020 σε 53.250 τόνους (-4,7%).

Το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας στα ξερά όσπρια παραμένει αρνητικό επί σειρά ετών, μια και η εγχώρια αγορά κατακλύζεται από

φθηνά εισαγόμενα προϊόντα, προερχόμενα κυρίως από τρίτες χώρες. Το 2020, οι εισαγωγές οσπρίων στην Ελλάδα ανήλθαν σε 37.300 τόνους, αξίας 35,3 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος ως προς τον όγκο (+22%) και την αξία (+31%). Τα φασόλια εξακολουθούν να καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του όγκου (38%) και της αξίας εισαγωγών (53%) και ακολουθούν οι φακές και τα ρεβίθια, ενώ μικρότερα μερίδια αντιστοιχούν στα άλλα προϊόντα.

Οι εξαγωγές, παρά την άνοδό τους, βρίσκονται σε απόσταση από τα μεγέθη των εισαγωγών. Σημειώνεται, πάντως, ότι το 2020 οι εξαγωγές οσπρίων της χώρας αυξήθηκαν, εκτιμώμενες σε 4.066 τόνους (+22%), αξίας 5,3 εκατ. ευρώ (+25%), με τα φασόλια και τις φακές να καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος.

Εισαγωγές, εξαγωγές, παραγωγή

Η εγχώρια παραγωγή φασολιών καλύπτει το 50% της κατανάλωσης και συγκεντρώνεται στη Δυτική Μακεδονία (56%, κυρίως στην Καστοριά και στη Φλώρινα), στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (12%) και στη Θεσσαλία (11%), περιλαμβάνοντας σειρά επώνυμων ποικιλιών προϊόντων με γεωγραφικές ενδείξεις (ΠΓΕ), όπως τα φασόλια Κάτω Νευροκοπίου Δράμας, Πρεσπών, Φλώρινας και Καστοριάς.

Το υπόλοιπο μέρος των αναγκών καλύπτεται από εισαγωγές (1.4202 τόνοι, αξίας 18,7 εκατ. ευρώ το 2020), με κυριότερους προμηθευτές την Κίνα, τον Καναδά και την Αργεντινή, με μέση τιμή εισαγωγής (1,3 ευρώ/κιλό) που υπολείπεται σημαντικά εκείνης των εξαγωγών (1,6 ευρώ/κιλό).

Οι εξαγωγές παρουσίασαν μεγάλη άνοδο ως προς τον όγκο (+74%) και την αξία (+76%) σε σχέση με το προηγούμενο έτος, απευθυνόμενες κυρίως στην ΕΕ, με τη Γερμανία και την Κύπρο να αποτελούν καλύτερες αγορές από άποψη μέσης τιμής εξαγωγής, αλλά και στις ΗΠΑ που προσφέρουν την υψηλότερη τιμή.

Έκταση και εγχώρια παραγωγή ορισμένων καρποδοτικών οσπρίων (2018-2020)

	2020		2019		2018		Μεταβολή 2020/19	
	Έκταση (στρ.)	Όγκος (τόνοι)	Έκταση (στρ.)	Όγκος (τόνοι)	Έκταση (στρ.)	Όγκος (τόνοι)	Έκτασης (%)	Όγκου (%)
Ρεβίθια	120.737	13.904	126.574	13.982	150.402	15.680	-4,6	-0,6
Φακές	113.755	10.246	111.926	10.307	125.777	9.501	1,6	-0,6
Φασόλια Ξερά	67.339	13.651	62.841	10.705	71.366	13.487	7,2	27,5
Κουκιά	24.786	4.275	36.665	11.555	55.821	14.040	-32,4	-63,0
Αρακάς	17.377	2.942	15.205	2.205	15.034	2.154	14,3	33,4
Αραχίδα	17.262	6.590	15.486	5.857	19.659	7.517	11,5	12,5
Φάβα	10.924	1.642	8.345	1.273	17.578	2.454	30,9	29,0
Σύνολο	372.180	53.250	377.042	55.884	455.637	64.833	-1,3	-4,7

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΥΠΑΑΤ

► Συνέχεια στη σελ. 34

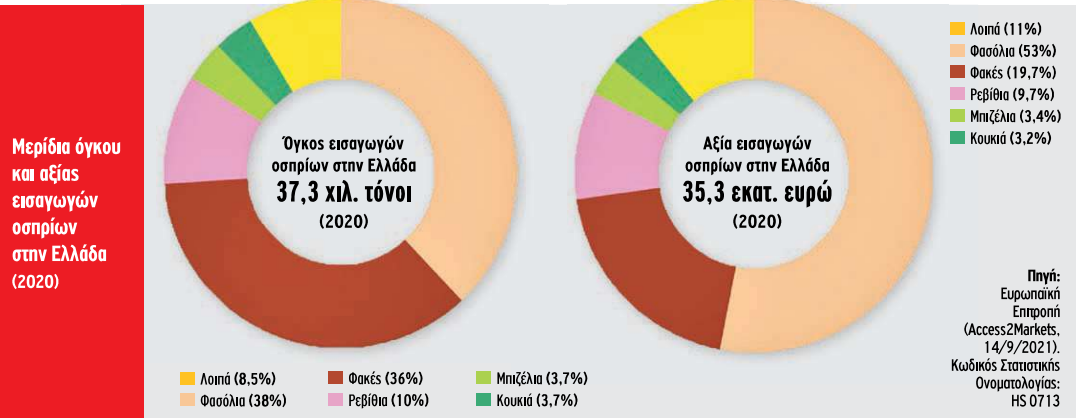
Η παραγωγή φακής βρίσκεται κυρίως στη Δυτική Μακεδονία (35%, ιδιαίτερα στα Γρεβενά και στην Καστοριά) και στη Θεσσαλία (30%, κυρίως στη Λάρισα). Το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών (60%) καλύπτεται από εισαγωγές προερχόμενες κυρίως από τον Καναδά και τις ΗΠΑ. Οι εξαγωγές βελτιώθηκαν ως προς το προηγούμενο έτος κυρίως ως προς τον όγκο (+12%) και λιγότερο ως προς την αξία (+7%) απευθυνόμενες κυρίως στην Κύπρο και στην Αλβανία, με μέση τιμή εξαγωγής (1 ευρώ/κιλό) διπλάσια εκείνης των εισαγωγών (0,5 ευρώ/κιλό).

Στα ρεβίθια η εικόνα αντιστρέφεται, μια και η εγχώρια παραγωγή καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών (80%) ευρισκόμενη κυρίως στη Θεσσαλία (30%, ιδιαίτερα στη Λάρισα) και στη Δυτική Μακεδονία (29%, κυρίως στα Γρεβενά). Οι εισαγωγές εμφανίζουν στασιμότητα (3.420 τόνοι, αξίας 3,7 εκατ. ευρώ το 2020), με το Μεξικό να αποτελεί την κυριότερη χώρα προέλευσης (76% του όγκου) με χαμηλή μέση τιμή εισαγωγής (1 ευρώ/κιλό). Οι εξαγωγές του προϊόντος παραμένουν περιορισμένες (μόλις 277 τόνοι το 2020), αλλά με υψηλότερη μέση τιμή (1,4 ευρώ/κιλό).

Η φάβα καλλιεργείται κυρίως στη Θεσσαλία, στην Πελοπόννησο και στις Κυκλάδες και περιλαμβάνει δύο επώνυμα και ποιοτικά προϊόντα, τη φάβα Σαντορίνης (ΠΟΠ) και τη φάβα Φενεού Κορινθίας (ΠΓΕ). Στις περισσότερες περιοχές της χώρας, η παραγωγή φάβας, αν και ανέκαμψε το 2020, παρουσιάζει διακυμάνσεις στο διάστημα των τελευταίων ετών, λόγω καιρικών συνθηκών.

Ωστόσο, σχετική σταθερότητα καταγράφει η φάβα Σαντορίνης, που εξακολουθεί να καλύπτει σημαντικό μέρος της εγχώριας παραγωγής (46% το 2020), ενώ το 2021 αναμένεται βελτίωση, λόγω της αύξησης της δηλωθείσας έκτασης (+20%) και του αριθμού των καλλιεργητών (εκτιμώμενη σύμφωνη με ορισμένες εκτιμήσεις (στοιχεία ΓΑΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ, 2021).

Στα υπόλοιπα προϊόντα (κουκιά, λαθούρια, μπιζέλια) οι συναλλαγές παραμένουν περιορι-

σμένες. Εξαιρεση αποτελεί η αραχίδα, μια και η Ελλάδα εισάγει σημαντικές ποσότητες άρπικου φυστικού (13.000 τόνοι, αξίας 17 εκατ. ευρώ) κυρίως από την Αργεντινή και την Κίνα. Εντούτοις, η παραγωγή του προϊόντος παρουσι-

άζει σταθερότητα στο διάστημα των τελευταίων ετών, ενώ αισθητή άνοδο σημειώνουν οι εξαγωγές (1.000 τόνοι, αξίας 1,4 εκατ. ευρώ το 2020) σε σχέση με το 2019 ως προς τον όγκο (+29%) και την αξία (+16%).

Διατηρείται η ευρωπαϊκή ζήτηση

ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΕΝΤΟΝΟ ανταγωνισμό των φθνών εισαγωγών από τρίτες χώρες, αλλά και τη μείωση της εγχώριας παραγωγής, οι ελληνικές εξαγωγές οσπρίων παρουσιάζουν αισθητή άνοδο στο διάστημα των τελευταίων ετών, απευθυνόμενες κυρίως σε χώρες της ΕΕ, όπου η ζήτηση προβλέπεται να διατηρηθεί ισχυρή στο διάστημα της περιόδου 2021/2022. Υπευθύνεται ότι η καλλιέργεια οσπρίων, όπως όλων των πρωτεϊνικών ψυχανθών, συνεισφέρει στην αειφορία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με τον εμπλουτισμό του εδάφους με άζωτο, περιορίζοντας την εξάρτηση από αζωτούχα λιπάσματα. Η συμβολή αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία στη σημερινή συγκυρία, μια και όπως είναι γνωστό οι τιμές των λιπασμάτων έχουν ήδη υπερδιπλασιαστεί λόγω της εκτίναξης των τιμών του φυσικού αερίου, ενώ όπως σημειώνει η Παγκόσμια Τράπεζα στην τελευταία έκθεσή της (World Bank report, Commodity Markets Outlook, October 2021) οι τιμές πρώτων υλών για την παραγωγή αζωτούχων λιπασμάτων προβλέπεται να διατηρηθούν στο υψηλό επίπεδό τους και το 2022. Επιπλέον, δεν μπορεί να αγνοηθεί η εφαρμογή των απαιτήσεων της νέας ΚΑΠ στο διάστημα της περιόδου 2023-2027 με τη στρατηγική «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο» που, μεταξύ άλλων, προϋποθέτει τον περιορισμό της χρήσης λιπασμάτων κατά 20% τουλάχιστον. Πέραν αυτών όμως, ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποκτά η υψηλή διατροφική αξία των εδωδιμων οσπρίων που έχει αναγνωριστεί διεθνώς (ΟΗΕ, FAO), καθώς είναι πλούσια σε πολλές βιταμίνες και ανόργανα στοιχεία (κάλιο, ασβέστιο, μαγνήσιο, σίδηρο), συμβάλλοντας στην πρόληψη διάφορων ασθενειών. Επιβάλλεται, συνεπώς, η περαιτέρω στήριξη της καλλιέργειας με τη διατήρηση στην πρόκληση διάφορων συνδεδεμένων ενίσχυσης, αλλά και με την αξιοποίηση της κοινοτικής συνδρομής για την προβολή και την προώθηση των εδωδιμων ποιοτικών προϊόντων στην ευρωπαϊκή αγορά.

Εξωτερικό εμπόριο φασολιού Ελλάδας με τις κυριότερες χώρες (2020)

Εισαγωγές	Αξία (χιλ. ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μέση τιμή (ευρώ/κιλό)	Εξαγωγές	Αξία (χιλ. ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μέση τιμή (ευρώ/κιλό)
Κίνα	7.555	3.144	2,4	Βουλγαρία	618	664	0,9
Καναδάς	6.803	7.553	0,9	ΗΠΑ	538	185	2,9
Αργεντινή	1.298	1.298	1,0	Κύπρος	222	107	2,1
Κιργιστάν	909	721	1,3	Γερμανία	194	76	2,6
Τουρκία	680	553	1,2	Ρουμανία	85	52	1,6
Λοιπές	1.468	933	1,6	Λοιπές	133	46	2,9
Σύνολο	18.713	14.202	1,3	Σύνολο	1.790	1.130	1,6

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Access2Markets, 14/9/2021). Κωδικός Στατιστικής Ονοματολογίας: HS 071333

Εξωτερικό εμπόριο φακής Ελλάδας με τις κυριότερες χώρες (2020)

Εισαγωγές	Αξία (χιλ. ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μέση τιμή (ευρώ/κιλό)	Εξαγωγές	Αξία (χιλ. ευρώ)	Όγκος (τόνοι)	Μέση τιμή (ευρώ/κιλό)
Καναδάς	3.959	7.953	0,5	Κύπρος	317	287	1,1
ΗΠΑ	2.632	4.955	0,5	Αλβανία	181	171	1,1
Τουρκία	198	247	0,8	Γερμανία	165	92	1,8
Ην. Αραβ. Εμιράτα	35	79	0,4	Ιταλία	137	264	0,5
Λοιπές	140	169	0,8	Λοιπές	305	328	0,9
Σύνολο	6.964	13.403	0,5	Σύνολο	1.105	1.142	1,0

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Access2Markets, 14/9/2021). Κωδικός Στατιστικής Ονοματολογίας: HS 071340